

Pogled na staru graničarsku Štaciju u kojoj se nalazi Zavičajni muzej Kalinovac i kapelicu presvetog Srca Isusova

Luka HRVATIĆ

ZAVIČAJNI MUZEJ KALINOVAC

O 40. obljetnici svečanog otvorenja muzeja (1971.-2011.)

Tijekom priprema za proslavu 150-godišnjice rođenja hrvatskog pjesnika Petra Preradovića od 1963. do 1968. godine, potpuno uronjen u poslove oko obnove pjesnikovog rodnog doma u Grabrovnici nametnulo mi se pitanje: zašto i Kalinovac ne bi imao svoj muzej?

Svako selo ima vrednota koje bi trebalo sačuvati za buduće naraštaje, a Kalinovac ima i zgradu prikladnu za tu namjenu – graničarsku Štaciju sličnu ovoj u Grabrovnici koja je već sama po sebi dragocjeni kulturno povijesni spomenik. Oko zgrade je prostor pogodan za spomen park u kojem se nalazi najstariji sakralni objekt u našem selu: kapelica presvetog Srca Isusova, a bila je prije kapelica svetog Luke, zaštitnika župe. Bilo je to nekad središte oko kojeg se razvilo selo. Ukinućem Vojne krajine Štacija je preuređena u školu. Meni je pak to staro zdanje osobito milo i priraslo srcu, jer sam tu pohađao prvi razred osnovne škole. Vrijeme u svom tijeku velom zaborava prekriva sva prošla zbivanja dok mi nastojimo neke lijepe događaje i ugodne trenutke zadržati u trajnom sjećanju i sačuvati ih za buduće naraštaje. Neizblijedive su uspomene na našu dragu gospodičnu učiteljicu Milku Radić i velečasnog gospodina župnika Jurja Kranjčeva koji su nam um punili znanjem, a srce ljubavlju.

Pripadam starijoj generaciji i pamtim mnogo toga iz prve polovine prošlog stoljeća kad je u Kalinovcu bio uobičajen ulični pozdrav: “Faljen Isus i Marija” i odzdrav: “Na se veke”. Prije jela svi bi ukućani stajali oko stola i glasno molili Oče naš, Zdravo Marijo i zazivali blagoslov: “Blagoslovi Bože ovo pilo i jelo i se naše dobro delo, našu maršicu i nas se skupa, amen. “Ako bi tada netko naišao u kuću, pozdravio bi: “Bog blagoslovi delo i težake” na što bi domaćin odgovorio: “Fala lepo, dojdite i Vi k nama za stol”.

Svake nedjelje i blagdana mladi i stari išli su u crkvu k meši, a mnogi poslije podne i k večernici. U predbožićno vrijeme išlo se k zornici, a korizmom na Križni put. Djeca su na Badnje večer išla po štalica na farof i samo u neke kuće gdje se očekivao dar; večer uoči Tri kralja, po zvezdarkaj, a na fašenk, po fašenke. Najzujbudljiviji i najradosniji doživljaj mojeg djetinjstva bio je odlazak na Polnoćku i vrijeme neposredno pred početak svete Mise, kad je s velikog okoruša odjeknula meni najljepša božićna pjesma – “Isuse radost vsa, došel si s nebesa”. Još i

sada kad se prisjećam tih trenutaka u središtu mojeg bića posve jasno odzvanjaju divni glasovi tenora Antuna Pleška i Đure Đakovca; veličanstveno i nezaboravno: – “podrta štalica i oštra slamica, to je hižica Božjeg Jaganca”. Bilo je to zaista lijepo, bezbrižno djetinjstvo.

Pri odlasku na školovanje u strani svijet roditeljski je savjet bio: “Sinko kad govoriš, navek govori istinu, ali nemoj reći se kaj znaš i nikad nikom ne napravi zlo”.

Zamisao o osnivanju muzeja obznanjena u Bjelovarskom listu 1965. godine, prihvaćena je izuzetno dobro i u selu i kod Kalinovčana u Zagrebu. Održano je nekoliko zajedničkih sastanaka u Zagrebu. General Nikola Kaić okupio je gotovo sve zagrebačke Kalinovčane oko projekta nazvanog “SAČUVAJMO PROŠLOST ZA BUDUĆNOST” a mjesna zajednica i osnovna škola te brojni mještani oduševljeno su prionuli ostvarenju njegovu i 28. studenog 1971. godine, Zavičajni muzej Kalinovac svečano je otvoren. Kulturno umjetničko društvo Kalinovac i Hrvatsko pjevačko i glazbeno društvo “Sloga” iz Pitomače, posebno lijepim nastupom ovaj su događaj učinili nezaboravnim.

Muzej su tada sačinjavali: memorijalna soba Grgura Karlovčana, učitelja i pjesnika koji je u drugom svjetskom ratu za plemenite ideale čovječanstva – ljubav, pravednost i mir dao najviše što jedan čovjek može dati: život svoj. Zatim veoma bogata etnografska zbirka i povijesna spomen-soba Kalinovac nekad i danas. Mnogi mještani svojim prilozima doprinijeli su bogatstvu izložaka svih triju prostorija.

Ivan Lacković – Croata, najveći svjetski slikar izvorne likovne umjetnosti iz naših konaka – Batinski, ispisao je i oslikao četiri pjesme Grgura Karlovčana za njegovu memorijalnu sobu i to su danas neponovljivi dragocjeni izložci.

Kao i u Grabrovnici kod uređenja i postave Preradovićevo muzeja i ovdje u Kalinovcu presudna je bila stručna suradnja Instituta za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu i osobnog zauzimanja akademika Dragutina Tadijanovića, direktora tog instituta, akademskog slikara Ede Kovačevića, te Zdenke Lehner i Paule Gabrić iz Etnografskog muzeja u Zagrebu. Mato Dominiković, predsjednik Odbora za osnivanje Zavičajnog muzeja, učitelj - kustos Petar Levar i nastavnik likovnog odgoja Tomo Franjić najzaslužniji su što Kalinovac danas ima svoj muzej.

Za naše potomke veliko značenje i neprocjenjivu vrijednost imaju: “Spomenica sela Kalinovca” seljaka Ivana Aurera iz 1938. godine, kulturno povijesni prikaz “Selo i župa Kalinovac” fra. Paškala Cvekana iz 1991. godine, “Bijeg u djetinjstvo” Petra Grgeca, profesora i književnika, “Kalnovečki razgovori” profesora, doktora znanosti i svećenika Ivana Goluba. To su čvrsta i sigurna uporišta za upoznavanje i izučavanje povijesti sela. Ove knjige i druge umotvorine i rukotvorine kalinovačkih velikana uma, pera, kista, pluga i motike, preslice, kolovrata i

naređa, seljaka, obrtnika, intelektualaca i prijatelja Kalinovca u domovini i svijetu trebaju biti sačuvane u muzeju kao bistrom izvoru spoznaje o nekadašnjem životu naših predaka.

No muzej valja stalno dopunjavati novim izlošcima, jer to nije dvorac iz bajke u kome se samo pričaju priče iz davnine, već živi organizam, plemenito stablo, dub ukorijenjen duboko u prošlost koji kroz razgranatu krošnju sadašnjih zbivanja smjelo prodire u budućnost. On je škola u kojoj se zorno uči kako život učiniti ljepšim i boljim. Ali što je to budućnost – ono što će biti sutra, prekosutra, sljedećih dana, tjedana, mjeseci i godina? Znamo – sutra i prekosutra ne postoje, budućnost treba stvarati. A Stvoritelj Svemira i svih nadolazećih dana odredio je i želi nas ljude za sustvaratelje. Darovao nam je razum i slobodnu volju, mogućnost izbora, silne stvaralačke sposobnosti i o nama ponajviše ovisi kakva će nam biti budućnost. /” Narod samo koji mrtve štuje, na prošlosti budućnost si snuje” (Petar Preradović)/.

Zahvaljujući zemnom plinu kojim je ovaj kraj obdaren, Kalinovac se gospodarski veoma živahno razvija što pogoduje i snažnom društveno kulturnom razvoju sela. Ovdje prebivaju razboriti i dalekovidni žitelji – kako nekad, tako i danas, hrabri, sposobni i odlučni za velika djela na svim područjima društvenih djelatnosti, što dokazuju gdje god se našli – doma ili bilo gdje u svijetu. Zato o svom muzeju i spomen parku koji ga okružuje brinu i Općina Kalinovac i Osnovna škola Ivana Lackovića – Croate, napose pak, kalinovačka mladež koja želi i nastoji da o četrdeset godišnjici osnivanja Zavičajni muzej Kalinovac bude na čast i ponos selu i zavičaju.

---

* Gospodin Luka Hrvatić, učitelj, suosnivač je Zavičajnog muzeja u Kalinovcu svečano otvorenog 1971. godine.